

SAMOBORSKI LIST

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.

Pretpлата na cijelu godinu stoji K 4—, na pò godine 2 K, na četvrt godine 1 K. 8 poštom ili s dostavom u kuću 48 fil. na godinu više. U Americu K 1-40 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 filira.

Vlasnik i odgovorni urednik: M. Kleščić.

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petlini redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvršćuju, daje se znatan popust.

Novci i rukopisi šalju se uredništvu „Samoborskog lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 1. kolovoza 1905.

Br. 15.

Samobor kao klimatičko lječilište.*

III. Svijetlo i oblačno vrijeme, vlaga u zraku te oborine.

Svijetlo i toplina ne mogu se međusobno razdijeliti, jer ih sunčano svijetlo uvijek zajedno proizvodi. Fizika razlikuje tri vrste zraka sunčanoga svijetla: zrake za svijetlo, toplinu i kemičke zrake. Žuta boja razdijeljenoga sunčanoga svijetla u spektrumu najenergичnije proizvodi svijetle zrake, najveću toplinu stvaraju ultracrvene zrake, a plave, violetne i nevidljive zrake djeluju najjače u kemičkom smislu. Direktno i nerazdijeljeno sunčano svijetlo posjeduje sva ova tri svojstva zajedno i u tome se sastoji njegovo djelovanje na svekolike organizme bilinskoga i životinjskoga svijeta, bez kojega bi svaki organski život prestati morao. Difuzne sunčane zrake stvaraju zelenu boju bilina, zvanu chlorophyll, a lišće okreće se uvijek prema svijetlu. Crvene i žute zrake sunčanoga svijetla podržavaju disanje bilina, t. z. asimilaciju i pospješuju hranu sa mineralnim sastojinama zemlje. Ako žuto i crveno svijetlo djeluje na životinjsko tijelo, to nastaje jače i življe izlučivanje ugljične kiseline i primanje kisika. Ultravioletne zrake znamenito draže kožu i ako dulje na nju djeluju, to stvaraju u njoj bolesne promjene. Sunčani lišaji nastaju na koži samo pod uplivom ultravioletnih zraka. Ovo djelovanje ultravioletnih zraka opazilo se već u srednjem vijeku, te su liječnici zatvorili bolesnike na boginjama i ospicama u sobe sa crvenim svijetlom, koje bez sumnje dobro djeluje na tečaj ovih bolesti. Plave zrake upotrebljavaju se danas sve većim i sigurnijim uspjesima u liječenju teških bolesti raka i lupusa. Sunčano svijetlo djeluje znamenito na djelovanje mozga, te se pripovijeda za neke učenjake, da su im se najženjalnije misli rodile obično pod direktnim uplivom sunčanoga svijetla. Učestanje zločina, koje se do sada pripisivalo djelovanju topline, danas se više pripisuje izravnom djelovanju svijetla. Ljudi, koji su odrasli u krajevima, gdje su većim dijelom svijetli dani i vlada sunčana žega, rado obole na duševnoj potištenosti i melankoliji, ako se presele u krajeve, gdje je obično magla i oblačno nebo. Duga polarna

noć djeluje na obitavaoce sjevernih krajeva, da postanu pospani, lijeni i razdražljivi, a ljudi, koji joj nijesu vični, postanu kroz pomanjkanje sunčanoga svijetla slabokrvni, boluju na slaboj probavi i postanu potišteni. Dokazano je, da sunčano svijetlo ubija direktno niske organizme, napose pak bakterije, koji su najveći neprijatelji zdravlja čovječanstva. Tako se je ustanovilo, da se kroz djelovanje sunčanog zraka znamenito sprečava razvitak pogubnih bacila, koji prouzrokuju najstrašniju bolest tuberkuloze, dapače da im uz pogodne prilike sasna uništuje virulenciju.

Ako sve to uzmemo u obzir, to možemo sunčano svijetlo smatrati ne samo kao najjeftinije i najopćenitije sredstvo za razkužbu tijela i stanova, već i kao izravni i važni lijek protiv bolesti, te se već kao takov rabi od davnine, a danas mu se u liječničkim krugovima pripisuje sve veća važnost. Tako se sve većma širi uređenje kupelji na suncu i sve većma im se dokazuje ljekovitost. S toga razloga mora se svijetlu i za klimatoterapiju pripisivati velika važnost, ono je ne samo veliki i znameniti faktor za održavanje života nego i izravno podražuje i pospješuje tjelesne funkcije. Klimatička lječilišta na visokim bregovima za tuberkulozne znamenita su ponajviše radi toga, što se uspjeh uz čisti zrak poglavito traži u neprestanom djelovanju sunčanog zraka na tijelo, nasuprot niskoj temperaturi. Važnost nekoga klimatičkoga lječilišta ovisi dakle znamenito o količini svijetlih dana i satova.

Najviše svijetla imaju klimatička lječilišta na visokim gorama, gdje sunce iznad oblaka neprestano sjaje, poslije toga je najviše svijetlih dana u lječilištima na obali Sredozemnoga mora, te su ova s ovoga i još drugih razloga na svjetskom glasu. Mi smo prošle godine bilježili svijetle, nenaoblčene satove u Samoboru, te nam u tom pogledu stoje sigurna opažanja meteorološke postaje u Zagrebu na raspolaganje, jer se Samobor od Zagreba u tom pogledu ne razlikuje gotovo ništa. U ljetnim mjesecima, koje držimo za vrijeme sezone u Samoboru, poprečno je sjalo sunce na mjesec 250 sati; najviše u mjesecu kolovoza (308 sati), najmanje u rujnu (148 sati). Poprečno je svijetlo više od dvije trećine dana. Ove se prilike sasna približuju onima u našem primorju, a znamenito su bolje od onih u Štajer-

skoj, Tirolu, Donjoj i Gornjoj Austriji, koje su pune veoma dobro posjećenih klimatičkih lječilišta.

Domaće vijesti.

Ljetovanišni gostovi. U mjesecu srpnju dostigao je broj gostova u Samoboru svoj vrhunac. Svi privatni stanovi, sva svratišta i gostione pune su, a neprestano pridolaze nove stranke. Mjesec srpanj bio je za oporavak i za boravak izvanredno dobar, bez oborina, uvijek svijetli dani, a temperatura zraka, da si je ugodnije nije moguće zamisliti. Domaća kupališta posjećena su kroz cijeli dan, a naša vele lijepa okolica i naša prekrasna šetališta moguće još nikada nijesu bila toliko posjećena kao ljetos. Neki stanovi naravski ne odgovaraju još posve željama; ali moramo zabilježiti mnogo dobrih porodica, koje shvataju prilike u Samoboru i duh vremena, pa uz svoju neznatnu korist nastoje da gostovima ugode sa svim mogućim, da im boravak u Samoboru što više omili. Napose moramo ovdje spomenuti upravo idilički boravak u gostoljubivoj kući marne gdje. Praunsperger, gdje je cijela kolonija Zagrepčana i uzorno svratište g. Janka Budija „Janindol“, gdje se idealna čistoća natječe sa potpunim mirom i sa velikom susretljivosti svratištara, tako te se u svratištu nalazi više veoma otmjenih gostova iz dalekih krajeva. Sve to mora u prijateljima napretka pobuditi samo priznanje i zahvalu, te bi željeli, da im sve oblasti i svi građanski slojevi po najvećoj mogućnosti idu na ruku.

Zavjera trg. zastupstva. Jučer je kot. upravitelj, gosp. A. Senoa, zavjerio novoizabrane zastupnike trga Samobora. Budući da nam je list zaključen, mi ćemo o tečaju sjednice, koja se je nakon zavjerenja održala, izvijestiti u budućem broju.

Hydropatički zavod. Polovicom mjeseca kolovoza uslijedit će otvorenje hydropatičkoga zavoda ispod staroga grada. Zavod, kojemu je nacrt za zgradu načinila tvrtka Pilar Mally i Bauda u Zagrebu, uređen je sa svim modernim komfortom i providjen sa najnovijim aparatima za proizvodnju hydropatičkih i elektropatičkih procedura po današnjem modernom shvatanju medicine. Za sve hydropatičke procedure rabiće se gorska voda, dovedena posebnim vodovodom

* Vidi br. 3, 4, 5, 6, i 11. „Samob. lista“. Ur.

Ciganka.

Sjedilo više gospode kod čaše piva.

K stolu pristupila mlada ciganka. Moglo joj biti šestnaest ili sedamnaest godina. Crni pramovi kovrčaste kose pali joj niz ledja, niz ramena i uz zapaljeno lice, pokrili pune i jake grudi, kojima je priroda nakitila taj crni stvorak. Velike crne oči, iz kojih je virila i nalivnost i ciganska prevejanost, upravila je na nas, a kad je otvorila mala i pravilna usta zacaknila se dva niza kao bijeli bijelih zubca.

— Dajte, gospodine, da vam sriču kašem. Dajte, dajte! Očadna sam.

Smilovala se gospodi uboga djevojka, pa nešto od kafe, nešto od smilovanja dadala, da im bica karte.

I ja sam pristao, promatrajući to crno, ali lepo čedo majke prirode. Motrio sam joj crte zagašitoga i pocrnjeloga lica s malim helenskim nosićem, pa one duge trepavice nad lijepim okom.

Ona je vazda premetala nekoliko karata i govorila, a da je nijesam ni slušao... Moje misli bile su u taj par u daljini. Ja sam smišljao, kako bi se moglo pomoći tim ljudima, što nemaju kuće ni kućista, nego se veru i skiču svijetom od nemila do nedraga...

Medjutim je mlada ciganka neprestano govorila:

— Vidiš, gospodine, ti si dobar čovjek, ti svakoga voliš, svakomu si iskren, pa ipak imaš neprijatelja, ti ih se ne bojiš, ali te srce boli, da su ljudi takovi...

Te su me riječi prenule iz mojih misli i ja sam pogledao na ciganicu. Ona je pogadjala. Čudom se začudih, premda sam se sam sebi smijao, da je i na čas ciganka svojim kartama pobudila moju pozornost.

— Da, da, gospodine, ti se smiješ, a evo ovdje stoji jedan tvoj veliki neprijatelj. On ti radi o glavi, ali ti ne može nauditi, pa pogiba od jada...

I ona je nastavila:
— Ovdje ti se kaže velika sreća; dobit ćeš sina, koji će biti tebi i tvojsma radost i dika.

Baš ti lijepo kaže karta — —, dodala s nasladom djevojka. Već dugo nijesam tako srećno gatala.

— E, pa kad je tako, evo ti dva desetaka na dar; ali sad daj karte ovamo, ja ću tebi da gatam...

Hi, hi, hi! smijala se djevojka, a i drugovi oko stola.

— Vi da meni gatate?

— Da.

— Pa evo karata.

Uzeo sam karte i onako kao iza sna stao djevojci pričati svagdašnju ljubavnu povijest.

— Tebi je šestnaest godina. Imaš dobru mater i malu sestru... (Vidio sam ih iza ploti!)

— Ah, lanu ciganka.

— Ti si zaljubljena. Voliš mladoga i kršnoga momka. I on tebe voli, ali vaši starci ne dadu da se uzmete.

— Gospodine! kliknu djevojka, a niz zagašito lice skliznuše debele suze... Vi sve znate.

— Eh, dodam ja, tako karta veli...

iz gorskih vrela, što je na vještački način uređila poznata solidna domaća tvrtka u Zagrebu g. A. Maruzia. Svekolicke vrste liječenja vodom, kupelji sa ugljičnom kiselinom, parne kupelji, aparati sa vrućim zrakom, kupelji na suncu, liječenje fangom i dr. obavljat će se samo uz liječničku ordinaciju, te će osim liječnika djelovati još osoblje, koje dolazi iz klinike profesora Winternitza iz Beča, te je u svemu iškolovano i dugim boravkom u sličnim zavodima najbolje izvježbano.

Podnesci na upravne oblasti i urede imaju se prema naredbi zem. vlade podnašati odsele bez rubruma (napisa), što se ovime općinstvu do znanja stavlja.

Vjenčanja. 29. pr. mj. vjenčao se je u župnoj crkvi sv. Anastazije g. Šandor Benak, kr. kot. pristav u Jastrebarskom s gđjom. Dragicom Gabrić. Sv. čin obavio je saučenik vjenčanikov g. Ivan Šimatović, prefekt kr. plem. konvikta. Mladomu paru naše srdačne čestitke! — G. Fileus Praunsperger-Hadersdorfski, ljekarnik u Zagrebu, vjenčao se s gđjom. Irenom Mudrovčić. Od srca čestitamo!

Aninsko proštenje bilo je prekojuče vanredno posjećeno. Silan broj izletnika prispio je iz Zagreba, te su vlakovi, koji su gotovo svaki sat općili, bili krcati putnicima. Bilo je izletnika i na biciklima, motociklima i automobilima. Vreva je bila takova, te je Samobor podavao sliku predgradja kakova velegrada. Da je u Anin-perivoju bilo osobito živahno, samo se po sebi razumije.

Posmrtna maska biskupa Strossmayera. Poznati naš umjetnik g. R. Valdec izradio je masku i poprsje hrv. mecene biskupa Strossmayera. Cijena je maski ili poprsju bez otpreme i poštarine 50 K. Iz čistoga će se prihoda lijevati jedan egzemplar maske u srebru za Strossmayerovu sobu u Jugoslavenskoj akademiji. Mi sa svoje strane najtoplije preporučujemo našim imućnijim sugradjanima, čitaonicama i novčanim zavodima, da si nabave lik prvog hrv. sina za svoje prostorije. Tim će ujedno poduprijeti plemenitu i patriotsku svrhu. Gg., koja žele kupiti posmrtnu masku ili poprsje, neka to izvole priopćiti na adresu R. Valdeca, Prilaz 38 A do 15 kolovoza. — G. Valdec poznat je napose nama Samoborcima, jer je izradio vanrednom vještinom poprsje Livadićevo, koje resi zgradu naše općine.

Za Strossmayerov spomenik primili smo 11 K, koja je svota sakupljena u društvancu kod Ive Budija na 27. pr. mj.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda primili smo 31 K sakupljenu na proslavi primicija gosp. Kocijanića. Od prijateljskog društvanca primili smo u istu svrhu 3 K. Novac smo otposlali družbi.

Nesreća. Kako s iskrenim saučešćem doznajemo, gosp. župniku u Stupniku, Josipu Lanoviću, dogodila se ovih dana teška nesreća. Baveći se oko stroja za vršenje, noževi mu zahvatili lijevu ruku, te koje zgnječili, koje polomili prste.

Zdravstvene prilike u Samoboru i u njegovu kotaru. Zdravstveno stanje pučanstva u Samoboru bilo je mjeseca srpnja vrlo povoljno. Pojavili su se tek pojedini slučajevi upale probavila, naoseb medju djecom. Krivnja je u

I dalje bih bio nastavio pripovijest, ali mi se smilovala ta nevina duša. Nijesam imao srca, da se dalje šalim, nego dodah još njezine riječi:

— A vidiš, stoji ti sreća. Imat ćeš dvoje djece (na karti bijahu narisana) — sa tim tvojim miljenikom.

— Ah, kako si dobar, dobar, gospodine! govorila djevojka, sakupivši svoje karte, a odlazeći još je dodala... „I takav čovjek ima neprijatelja“...

Razgovaramo još dugo uz čašu piva o tom ugodnom intermezzu, a drugovi me pitali: „Pa tko je taj neprijatelj?“

— Idite, rekoh, valjda ne ćemo vjerovati u ciganičine karte! —

I nijesmo više govorili o kartama, već o tomu, kako se ti nomadi ne mogu priviknuti urednome životu. Take ih stvorila priroda...

Filemon.

tome, što su neka djeca posezala za nezrelim voćem. Neka roditelji stoga pripaze na djecu i sluzavke, da se to u buduće ne zbude. — U kotaru nijesu bile tako povoljne zdravstvene prilike kao u Samoboru.

Dr. B.

Nagla smrt. Tomo Pušek, dovozač jamničke kiselice iz Dvoranca, kot. Pisarovina, srušio se 24. pr. mj. na ulici i odmah na mjestu preminuo. Kot. liječnik konstatovao je, da je Pušek umro od srčane kaplje.

Iskaz vjenčanih od 15. do 31. srpnja: Žingerlin Stjepan, slugar i Vjekoslava Perčić; Regović Josip, postolar i Ana Žitković.

Iskaz umrlih od 15. do 31. srpnja: Elizabeta Benceković, ubogarka, 82 god., Gajeva ul., 24. — Tomo Pušak, krznar i razvažać jamničke kiselice, 65 god., Trg Leopolda Salvatora.

Redarstvene vijesti. Mučnjak Ivan vozio je neoprezno i naglo Samoštanskom ulicom, pa tom zgodom povozio ubogara Maurotha. Mauroth je otpremljen u bolnicu, a Mučnjak prijavljen kaznenom sudu. — Žokalj Josip prijavlja, da je zatekao, kako mu piju vino u pivnici Piršić Josu i Dobrinec Franjo. — Uhićeni su Franjo Mihelić iz Zdenaca, opć. Tonj, radi prosjačenja. i Mijo Bakač iz Čakovca, koji se bavio miješnjem novaca i pri tome prevario Nikolu Čebuškika za 2 K, Miju Bašića za 3 K, a Ivana Barbića za 1 K. — Nadjen je jedan ključić, kraj kuće I. Felkla. — Kod Antuna Rumeniča nalazi se crno, kudravo pseto, koje je k njemu dotumaralo, te mu se ne zna za gospodara.

Prosvjeta.

Poziv Jugoslavenske akademije. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti smatrajući za svoju svetu dužnost, da uščuva i zadrži živu i jaku uspomenu svoga slavnoga i neumrloga pokrovitelja Josipa Jurja Strossmayera, želi sabrati i sačuvane potomstvu predati sve spise i pisma njegova. Veliki pokojnik darovao je Akademiji već za života svu svoju korespondenciju s domaćim ljudima i sa stranim svijetom. Imamo sva pisma njemu pisana, ali ne imamo pisma, što ih je on pisao. A upravo u tim njegovim pismima otkriva se njegov veliki duh i žarko srce. Pomrli su mnogi odlični ljudi našega naroda, koji su primali njegova pisma, u kojima se on izjavljivao o važnim tekućim pitanjima našega narodnoga života. Mnogi hvala Bogu žive. Akademija ne može znati onih baštinka, koji su iza pokojnika primili pisma biskupa Strossmayera, zato je prisiljena ovim putem najljudnije zamoliti sve one vrijedne sinove našega naroda, koji imaju sačuvanih takovih pisama, da joj ih priposlaju blagoizvole. Moli i sve žive prijatelje slavnoga pokojnika, da joj pisma pripošalju. Akademija će s najvećom zahvalnosti primati pisma na dar, da ih sačuva. Ako li bi pak koji posjednik pisama želio, da za uspomenu sebi i svojoj obitelji zadrži pisma, Akademija će dati pisma prepisati, a originale vlasniku njihovu zahvalno povratiti. Akademija kao prava i rodjena čuvarica časti i slavne uspomene svoga velikoga pokrovitelja čuvat će i čast onih, koji joj svoj dragocjeni posjed povjere onako, kako oni požele. Ujedno molimo sve naše novine, da ovaj poziv izvole priopćiti. — U Zagrebu, dne 17. jula 1905. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Predsjednik: T. Smičiklas v. r. — Tajnik: dr. Fran Vrbanić v. r.

Primili smo:

Adela Milčinić: Ivka. — Zbirka je to crtica, od kojih je veća čest bilo već objelodanjena u našim beletrističkim listovima i novinama. Milčinićkine se stvari ugodno i sa zanimanjem čitaju, pa će i ova najnovija knjiga bez sumnje naći lijep broj čitača. Spisateljica je i ovim svojim crticama zasvjedočila, da je u nje umjetničkoga duha i pripovjedačke vještine, te vjernog opažanja ljudskog društva i njegovih prilika. Knjiga zaslužuje svaku preporuku, a dobija se kod autorice u Zagrebu, Kačićeva ul. br. 9., za cijenu od K 1.50. Tko sakupi 5 preplatnika (i pošalje K 7.50 unaprijed), dobit će šesti primjerak na dar.

Društvene vijesti.

Dobrovolj. vatrogasnomu društvu pristupio je kao utemeljač vele posjednik i trg. zastupnik gosp. Franjo Reizer ml., sa svotom

od 50 K. Doista lijep dokaz lokalnog patriotizma i pravog shvaćanja uzvišene zadaće vatrogasne institucije. Ugledali su u ovaj svijetao primjer i ostali naši imućniji ljudi! — Kao izvršujući članovi pristupili su nadalje gg. Toth Petar, tesar i Tonšetić Stjepan, kožarski pomoćnik.

Umoljavaju se naši čestiti obrtnici, neka svoje pomoćnike svjetuju, da pristupe u požarničku četv. Svrha je vatrogasilačkoga društva tako plemenita, a potreba njegova tako opravdana, da će svatko time učiniti rodoljubno djelo. Mladi će pak ljudi već za rana služiti uzvišenim idejalima čovječanstva: ljubavi bližnjega, a vatrog. disciplina i odgoja, te nadzor, koji se vrši nad članovima — prema duhu pravila — u društvu i izvan njega, sačuvat će gdjejega od stramputice, u koju bi mogao možda da zapane. — U društvu će se rado primiti i stariji ljudi, pa će se upotrijebiti za takovu službu, koja je primjerena njihovoj snazi, naročito za čuvarski odjel, koji je danas gotovo bez članova. Radi ravnanja onima, koji bi željeli pristupiti, javlja se, da svaki član dobiva kod pristupa na uporabu: radnu odoru, kacigu, orudje i zimski haljinac. Svaki član je besplatno liječen u bolesti po vatrog. liječniku g. Dru. Biščanu, a u ljekarnici dobiva lijekove uz znatan popust. Svakoga člana osigurava društvo protiv nezgode i nesreća, koje bi ga eventualno zadesile u vatrogasnoj službi. Za manje ozljede dobiva član do časa ozdravljenja 1 K dnevno, a postane li trajno nesposoban za rad isplaćuje mu se 1000 K; postrada li životom, isplaćuje se njegovoj obitelji 1000 K. Ove će se osigurateljne svote dogodice podvostručiti.

Hrv. pjev. društvo „Jeka“ pjevala je kod nove mise g. Kocijanića 23. pr. mj. u Samoboru, a 28. pr. mj. kod nove mise g. Razuma u Sv. Martinu Pod Okićem. — Društvo će korporativno prisustvovati kod proslave 30 godišnjice pjev. društva „Sloge“ u Zagrebu, koja će se održati od 12. do 14. o. mj.

„Hrv. Sokolu“ u Samoboru pristupio je kao utemeljač g. Antun Bedenko, kožar, a kao prinosnik g. A. Arch, krojač.

Gospodarstvo.

Peronospora.

Današnja naša cijepljena loza vrlo je nježna i osjetljiva biljka, cijepljenjem i brižljivim uzgojanjem raznježio se njezin organizam veoma, te je pristupna mnogim bolestima, i lako im podlegne. Od mnogih bolesti, koje navaljuju na plemenitu lozu vinovu, zacijelo je peronospora od najpogibelnijih. Možda ne bismo pretjerali, da kažemo, da je peronospora sa svojim posljedicama štetnija od samoga oidijuma, kada se pojavi zarana na lozi i u obilnim kolonijama. Ako joj je još i vrijeme povoljno, širi se ona neobičnom brzinom, pak ju je veoma teško zaustaviti. A što je ona jednod. čvrsto zahvatila, to mora da propadne.

Pa ipak imade i danas jošte vinogradara, koji su dosta ravnodušni i nehajni spram ove pogibeljne bolesti. Što više, imade ih, koji još uvijek poriču egzistenciju peronospori, držeći u neznanju svome, da je to običan palež, smudj, koji je nastao bilo s kojega uzroka prirod-noga. Po njihovu mišljenju bilo bi stoga suvišno protiv toga se boriti, budući da to leži izvan vlasti čovjeka, pa tako biti mora. Želimo zato ovim recima, da otvorimo oči takovim slijepcima. Bez sumnje će mnogi morati ljetos da okaje svoju nevidljivost i nehaj svoj, jer se upravo ove godine pojavila peronospora, kako riječko kada.

Bolest peronospora nastaje na lozi od sličnih gljivica „Peronospora viticola“. I ova gljivica nema stabljike, lišća i cvijeta, ne živi dakle o svojoj nego o tuđoj mući, pa je i to biljka nametnica. Njezina se stanica produžila poput vlaknaca, provlači se između stanica lišća lozina, pa posebnim sličnim organima siše hranu iz stanica lišta i njome hrani sebe. Na posebnim ograncima porastu plodnice sa trusom (sjemenom), a najčešće one izrastu iz raspuklina zaraženoga mjesta loze. Plodnice se brzo otruse. Suša i vrućina ubija ih, a u vodenim kapljicama proključaju, brzo se razvijaju i množe, pa se onda opet na druge biljke prenesu. Najpovoljniji uslovi za njezino množenje i širenje jesu vrući i kišoviti dani. Tada se peronospora nepojmljivo naglo množi. Iznenada se pojave

ozgora na lišću lozinu žuto smeđe mrlje nepravilna oblika, a na istim ovim mjestima vide se na donjoj strani lišća sivkaste plijesni slične kolonije peronosporinih gljivica. Što jača je kolonija, to više se ističe od donje plohe lista, kao da je brašnenim dlačicama posuta, pa obrubljuje onu žutu mrlju poput bijeloga pahuljastog vjenčića. Na kraju takovih mrlja nalazi se veoma mnogo presičušnih plodnica, koje brzo otpadnu, a vjetar ih onda raznese širom. Što su starije one pjege na lišću, to budu sve tamnije i zagorjele. A budući da im gljivice ispijaju svu hranu, ne mogu one dalje živjeti; zato vehnu i posuše se. A list se onda na onome mjestu probuši. Ako je više kolonija na listu — a to je obično — cio se list počne kovrčiti i sušiti, pa doskora i otpadne s rozge. Kad se peronospora pojavi u velikoj množini, onda se ne nastani samo po lišću, nego napada i na groždje. Groždje je tada kao u brašnu ovaljano, ali ipak nije fino oprušeno kao kod oidiuma, nego je bijelo pahuljasto. Za dan dva već počnu se zaražene jagodice kod petljice rozati (mreškati) i tamniti, a najzad počne i otpadnu.

Upravo zato držimo, da je peronospora po svojim posljedicama mnogo škodljivija od oidijuma. Od nje gubi loza svoje lišće, a bez lišća ne može da zrije ni groždje a ni mladje. Groždje ostane tvrdo i kiselo, te nije nego za ocat, a nezrele rozge zimi pozebu i uginu.

One česti loze, koje je već peronospora zarazila, ne mogu se više izliječiti, ali zato imademo sredstvo, kojim možemo ovu bolest zapriječiti. To je bakar. On ubija plodnice ove gljivice, a upotrebljuje se ponajviše kao rastopina s vapnom. Štrcanje valja obaviti savjesno i potpuno i u pravo doba, jer samo onda pomaže. Površno škropljenje, kao i zakašnjelo štrcanje ne koristi pravo. Osim obične rastopine galice i vapna upotrebljuje se za štrcanje protiv peronospore i tekućina, u kojoj imade 1 kg. modre galice, koja se rastopi u toploj vodi, a kad se to ohladi, prilije se još 1 1/2 l. amonijaka. Onda se ova rastopina smiješa s 2 hl. vode, te se njome štrca. Ona se dobro prihvata za lišće, ali se ne smije štrcati po vrućem sunčanom danu. Neki vinogradari prigotavljaju si za štrcanje protiv peronospore i ovakovu smjesu: U 3 litra vruće vode rastope 1 klg. modre galice, a u 2 litra tople vode rastope 1 1/2 klg. sode. Soda se onda ulije u galicu, dok je još vruća, a onda se ta smjesa razredi s 93 l. vode. Kod toga valja tekućinu dobro miješati.

U normalnim prilikama obično se štrca na godinu po tri puta. No kad je vrijeme kišovito, ili još gore, ako je naizmjenice kišovito i sunčano, onda valja štrcati i po više puta. Ne valja u takovu slučaju čekati, dok se vrijeme ustali, nego uvrebat i prvi zgodni čas i važan ovaj posao što točnije izvršiti.

(Svršit će se.)

Nagrade za obrtno radnike. Usled odredbe ug. hrv. ministra trgovine raspisuje trgovačko-obrtnička komora u Zagrebu 6 nagrada po K 100 koje će se podijeliti onim radnicima, koji neprekidno služe barem 15 godina (uračunavši i vrijeme naukovanja) kod jednog te istog malo-obrtnika ili tvorničkog poduzeća u području zagrebačke komore (županije zagrebačke, varaždinske, bjelovarsko-križevačke i kotari Ogulin, Slunj i Vojnić modruško-ričke županije). Natječajni valja da su ovozemni državljani i da su stalno s obrtnim radom zaposleni, a plaća im ne smije nadilaziti godišnjih K 2000. Natječajne uvjete treba dokazati ovjerenim ispravama, eventualno radnom knjigom, ili po obrtnoj oblasti ovjerenim prijepisom te knjige. Molbenice, koje ne treba, da budu bilježovane (kao što ni prilozi), imadu poslodavci dotičnih natječajnika podnijeti trgovačko-obrtničkoj komori u Zagrebu najkasnije do 15. kolovoza t. g.

Tvarista celuloze. U Dobersinu u Bosni uredit će tvrtka Oto Steinbeis u zajednici sa jednim sarajevskim novčanim zavodom veliku tvornicu celuloze. Predradnje su u toku.

Hrvatski izum. Svjetski izumitelj Rudolf Mosinger u Zagrebu pronalazio je način, kako će se u buduću tisk u bojama neposredno prenositi na platno. Dosada se ovaki tisk mogao prenijeti jedino na papir. Za reproduktivnost je industrija ovaj pronalazak od velike važnosti, osobito gledom na reprodukciju starih umjetnina. — **Želva u Kranjskoj.** Kako se javlja, Estva u

Kranjskoj imala bi ljetos bliu vodu. — **vočke obećavaju malo ploda.** —

Vrelo petroleja. U Gorenjoj vasi u Gornjoj Kranjskoj naišli su na vrelo petroleja. Petrolej je prilično čist, a tamošnji ga stanovnici upotrebljavaju za rasvjetu odmah onakog, kakli dolazi iz prirode.

Promet nekretnina u prvom polugodištu 1905.

(Svršetak.)

31. Valent Librić iz Vrhovčaka, kupio je od Kate Cakanic iz Samobora oranicu „Vrbičnicu“ za kupovninu od 600 K. — 32. Ida i Matija Vrkljan, c. i kr. natporučnik u Banjaluci i supruza mu, kupili su od Ignaca Kristiana u Šmidhenovoj ulici kuću br. 21, dvorište, vrt i vinograd za cijenu od 7600 K. — 33. Kallina Franjo iz Zagreba, darovao je svojem sinu Gustavu Kallini iz Zagreba sve svoje nepokretnosti. —

34. Fanika Šurjak iz Samobora kupila je od Franje Šurjaka njegove nepokretnosti, u Samoboru ležeće za 500 K. — 35. Alois i Bara Biščan iz Gradišća, kupili su dijelove nepokretnosti Juraja Biščana iz Ruda u Samoboru za 120 K. —

36. Franceković Gjuro i Tereza kupili su od Serafine Kaschnitz-Weinberg oranicu „Giznik“ za kupovninu od 400 K. — 37. Hinko i Rozina Müller iz Zagreba prodali su Ivanu Tandariću u Kotarima oranicu Zavrtnicu u por. opć. Samobor za 2200 K. — 38. Alfred, Emil i Artur vitezi Wagner naslijedili su po pokojnoj majci Emi pl. Wagner, rođj. bar. Scholten u Samoboru, Samostanska ulica kbr. 35, kuću sa gospodarskim zgradama i perivojem u vrijednosti od 2862 K 80 fil. — 39. Skrnjanc Josip i Alois iz Hrastine kupili su od Većeslava i Marije Sixta oranicu „Trnovec“ u por. opć. Samobor za kupovninu od 1300 K. — 40. Noršić Mijo, Vjekoslav i Fanika naslijedili su po ocu Miji Noršiću u Samoboru nepokretnosti vrijedne 1079 K.

41. Juraj i Franjica Tkalčić iz Samobora Taborca kbr. 2, kupili su od Stjepana Tkalčića livadu „Lamprić“ od 887 □° za 180 K. — 42. Maurić Julijana u Samoboru kupila je od Fanike Švarić dio njezinih nekretnina u Obrtničkoj ulici za 300 K., a dio Antuna Nemanica za 300 K. —

43. Juro i Franjica Tkalčić, supruzi iz Taborca (Samobor), kupili su za 100 K od Stepana i Franje Tkalčića iz Daruvara i Tereze Marković iz Marije Bistrice livadu „Lamprić“ u površini od 444 □°. — 44. Gjuro Jurčić iz Samobora, Starogradska ulica, kupio je od Janka Jurčića u Samoboru voćnjak u Slapidozu za kupovninu od 50 K. — 45. Jos. Regović iz Samobora kupio je od Stjepana Tkalčića iz Daruvara oranicu za kupovninu od 320 K. — 47. Franjo Maurić ml. naslijedio je po svojem ocu Franji Mauriću st. nepokretnosti u por. opć. Samobor i Klokočevac, vrijedne 5600 K. — 48. Franjo i Marija Vrbiničak, Gornji kraj kupili su od Stjepana Barbića iz Dubrave vinograd „Jelenski vratnik“ u por. opć. Otruševac za 500 K. — 49. Senica Hinko iz Samobora, Stražnička ulica kbr. 12 kupio je od Mate Pečnika kuću br. 12 u Stražničkoj ulici sa nuzgradama i pristajalištima za 400 K. — 50. Prištin Franjo i Jagica iz Samobora, Šmidhenova ulica, kupili su od Ignaca Kristiana jednu česticu u opć. Klokočevac za kupovninu od 1800 K.

Svaštice.

Starosemitski napis u južnoj Africi. Poznati istraživač Arabije, dr. Eduard Glaser, javlja, da ga je dr. Dragutin Peters iz Vindhgila kod Macequeac-a (južna Afrika) obavijestio o značajnom nalazu. Dr. Peters našao je naime u Vindhgilu i kod Umtali-a bezbroj napisa, koji su porazbacani po pećinama, a za koje drži, da su nesumnjivo starosemitskog karaktera. Ako se ovo našašće obistini, to bi onda ovo bilo najznačajnije otkriće za povijest južne Afrike.

Brisna torpeda. Kad je torpeda izumljen mogao je prevaleti jedva 16 km na sat. Danas prevale torpeda 59 km u satu, a stane u nj 90 kg puštanoga pamuka, čije je djelovanje jednako dinamitu.

Podzemni potok u Istri. U južnoj je Istri za vinogradarstvo veoma važnašni Dominik Ferru u Rovinju, razbijajući pećine, našao na podzemni potok, koji utječe u rijeku Lemu. On je

i koliko vode nosi taj potok, te se uvjerio, da svaki dan oteče podzemno do 100.000 kubičnih metara vode. Voda je čista i tečnija od svih čatrnja, i ako se doista pronadje, da je ovo vrelo u podzemlju tako izdašno, tad će biti riješeno veliko pitanje, jer će zapadna Istra biti napokon opskrbljena pitkom vodom.

Najbrži plivač. Od svih životinja, koje žive u vodi, najbrže pliva morski pas. Znade se, da je jedan morski pas prevalio u 3 dana 1300 kilometara.

Odrastao kit težak je 100 tona, t. j. 100.000 kg., to je po prilici težina od 80 slonova. Obični kit dug je do 20 metara.

Najveće osiguranje u Austriji. U Beču je zaključeno najveće osiguranje, što je ikada bilo u granicama Austrije. Neki austrijski veliki industrijalac odredio je u korist svoje supruge sljedeće: Po njegovoj smrti dobit će njegova supruza jedan milijun u gotovu i doživotnu rentu od 400.000 K., što sve skupa čini kapital od 6 milijuna kruna. Uplate, koje industrijalac imade namiriti, iznašaju godišnje 36.000 K., dakle dnevno nešto manje od 100 K. U tom poslu udioničtvoje pet osigurajućih društava.

Čudni antialkoholici. Najpretjeraniji antialkoholici bit će svakako oni u državi Kansas u Sjevernoj Americi. Tim ljudima nije naime dosta, što svoje ideje šire usmeno i pismeno, nego su se počeli boriti i stvarno, što vele „rukopisateljno“, te su ovih dana u gradu Joli u zrak digli pet gostionica. Oni su htjeli još više toga u zrak dići, ali se je pravodobno ušlo tomu u trag. Do sad su otkrili na 352 mjesta takove razarajuće patrone.

Koliko odvjetnika ima u austrijskim zemljama. Po statističkom pregledu „Službenog lista“ austrijskog ministarstva pravosuđa bilo je 1904. u pojedinim zemljama carevinskoga vijeća odvjetnika: u D. Austriji 1167, u G. Austriji 82, u Solnogradskoj 25, u Češkoj 1176, u Moravskoj 367, u Šlezkoj 82, u Štajerskoj 167, u Koruškoj 30, u Kranjskoj 41, u Tirolu 157, u Voralbergu 17, u hrv. Primorju 136, u Galiciji 888, u Bukovini 123 i u Dalmaciji 75; u svemu skupa 4523 odvjetnika. Broj je poskočio prema godini 1903. za 49 odvjetnika.

Kako se, da je vino kao stojeća vojska, unapreditelj radosti i protivnik teretima života; ranjsko vino da je pješaštvo, šampanjac konjanništvo, burgundac topništvo, obično vino — da je train, stolno vino da su adjutanti, a tokajsko vino da su stari generali. Kad bi se narodi htjeli tim oružjem boriti, ne bi bio svjetski mir nikada poremećen; tek bi se moralo bojati, da bi pri tom trpjela ravnoteža evropska.

Gospodari samoborskoga grada spram građana.

Napisao Vjekoslav Noršić.

1. Kristofor Ungnad. (1578.—1588.)

Kralj Bela IV. podigao je godine 1242. Samobor na čast: „slobodnog kralja, trgovišta“ i potvrdi Samoborcima razne povlastice, koje su dobili god 1240. od Kolomana, kralja rutenskoga i vojvode cijele Slavonije. Glavne povlastice Samoboraca bijahu ove: 1) Njima ne smije nitko drugi suditi nego sudac, koga si sami odaberu. 2) Tko ne bi bio zadovoljan s osudom, mogao je učiniti priziv jedino na kralja. 3) Ako im ban nanese štetu u vrijednosti od jedne marke, imade je stostruko naknaditi. 4) Banu ne trebaju dati ništa drugo nego stan, kad dodje u Samobor. 5) Svatko, koji nema djece, može po smrti ostaviti svoj imetak komu hoće. 6) Svaki, koji se želi iseliti, smije svoju kuću prodati komu hoće. 7) Svećenika (župnika) mogu si po volji birati. 8) Kralju imadu plaćati godišnji porez 100 penza, a za trgovinu 30 penza. — Ove povlastice potvrdili su kraljevi: Karlo I. god. 1333.; Ljudevit I. god. 1347.; ban hrvatski Ulrik celjski g. 1450.; Ferdinand I. god. 1558.; Maksimilijan II. godine 1572. i kasniji kraljevi.

Preko trista godina uživali su Samoborci mirno svoje, toliko puta potvrđene i zajamčene povlastice. Godine 1525. dobili su od kralja Ljudevita II. i svoj pečat poput ostalih slobodnih gradova. Oni kroz to vrijeme sasna samostalno vrše svoje sudbene poslove, primaju u svoju sredinu pridošlice, prodavaju im svoja zemljišta i t. d. Glava njihova bijaše sudac, koji je mogao i

jedino kralj.

Na žalost samo nešto preko tri stotine godina, kako reko, uživali su Samoborci te svoje povlastice. Oko g. 1570. zauzme silom tvrdi samoborski grad Kristofor Ungnad, protjeravši iz njega dotadanjega posjednika Kristofora Grubera. S početka se nije ništa promijenilo, Samoborci su i nadalje mirno uživali svoje slobodine. No postavši Ungnad god 1578. hrvatskim banom, počeo nemilo gaziti samoborske pravice.

Od sada nastaju za Samoborce teški i žalosni dani, dani neprestane borbe za svoja prava i opstanak. Od Ungnada traje neprestano borba između gospodara samob. grada i Samoboraca preko dvijesta godina. Čovjek se upravo zgraža nad nasiljima i opčinama, koje su trpjeli Samoborci od gradskih gospodara. Sve stranice općinskih protokola i pisama od Ungnada dalje gotovo nam niti ne spominju drugo, nego neprekidni niz najgornjih nepravda i zločina. A koliko je toga sigurno, što nam nije zabilježeno ili je propalo! Oh, kad bi nam one nijeme stijene staroga grada znale pripovijedati što su doživjele, zaisto bismo se uvjerali, da općina samoborska od ovoga vremena nije drugo nego bijedan mučenik i patnik!

(Nastavit će se.)

Popis ljetovališnih gosti.

(Srpanj 1905.)

(Nastavak.)

Friedrich Brosch, ravnatelj austr.-ug. Lloyd, sa suprugom, djetetom i služavkom, Trst. — Josip Leustek, učitelj glazbe, sa suprugom, punicom i dvoje djece, Zagreb. — Izidor Scholler, veletržac, sa roditeljima, bakom i 4 djece, Zagreb. — Anka Predavec, ispitana učiteljica, Ivanič-tvrđja. — Vjekoslava Kušević, supruga trgovca, sa 2 djece i služavkom, Zagreb. — Henrik Dragutin Bresnitz, suradnik „Agramer Tagblatta“, sa suprugom, sestrom, dvoje djece i služavkom, Zagreb. — Gottfried Helmich, c. kr. uredski nadpredstojnik, Beč. — Viktorija Sok, udova liječnika sa sinom, Zagreb. — Melanija Sok, gradska učiteljica, Zagreb. — Regina Berger, supruga tvorničara, sa 6 djece i služavkom, Zagreb. — Antun Matijašić, gradjevni poduzetnik, Zagreb. — Ivan Doucha, nadmjernik u miru, Budimpešta. — Emil Turić, c. k. oružnički satnik, Zagreb. — N. Kernic, umirov. učiteljica, Zagreb. — N. Göhring i sin joj Otto, Frankfurt n. M. — David Löwinger, putnik, Novisad. — Ivan Drasler, poslovodja i posjednik, Gorica. — Leopold Eichelsberger, činovnik, Beč. — Viktor Prister, kr. kot. mjernik sa suprugom, 3 djece i služavkom, Zagreb. — Jos. Sinkovec, kr. nadšumar, sa suprugom i 2 djece, Zagreb. — Dr. Gjurjo Körbler, kr. sveučilišni profesor, sa suprugom i djetetom, Zagreb. — Ivan Delić, sveučil. građanin, Zagreb. — M. Zirer, trgovac, sa suprugom Zagreb. — Julijo Amsberg, činovnik, Rijeka. — Konstantin Wassiliev, pravnik, sa suprugom, Bugarška. — Eugen pl. Andrassy, činovnik, sa suprugom, Szatvar. — Josip Teukoni, činovnik kr. ug. državne željeznice, sa suprugom, Rijeka. — Jeanetta Brunner, krojačica, Beč. — Antun Sušnik, rav. učitelj, Sisak. — Vjekoslav Kirin, rav. učitelj, Zemun. — Antonija Miška, supruga pom. kapetana, sa djetetom, Bakar. — Marija pl. Marachiro, supruga kr. financ. tajnika, sa sinom, Bjelovar. — Dr. Stjepan Ručević, c. i kr. general-stož. liječnik, Cirkvenica. — Slava Berghauer, supruga učitelja, Žažina. — Ivka Domitrović, kćerka opć. upravitelja, Sela. — Josip Godler, pravnik, Zagreb. — Dragica Hochsinger, kćerka trgovca, Jastrebarsko. — Micika Pichler, učiteljica, Drnje. — Micika Gužvinac, učiteljica, Torčec. — Zora Geršak, učiteljica, Stara Pazova. — Mišo Padarčić, kot. pristav, sa suprugom, djetetom i šurjakinjom, Bjelovar. — Nada Karas, kćerka veleposjednika, Zagreb. — Josip Opat, rav. učitelj, Velika Gorica. — Šime Bačić, kr. financ. tajnik, Zagreb. — Rudolf Harman, c. i kr. natporučnik, sa suprugom, Ljubljana. — N. Marn, udova škols. ravnateljica, Ljubljana. — Mirko Karas, veleposjednik, Zagreb. — Lujo Krajna, opć. upravitelj, sa suprugom i 2 djece, Kupinec. — Dr. Milivoj Dežman, liječnik i književnik, Zagreb. — Ella Chrobog, profesorica liceja, Breslava. — Grofica Irma Altern, supruga generala, Zagreb. — Vera Bojničić, supruga sveuč. profesora, Zagreb.

VOZNI RED SAMOBORSKA JUBANA ŽELJEZNICA.

Vozni red.

(Vrijedi za mjesec svibanj, lipanj, srpanj i kolovoz.)

Odlazak iz Samobora:

U 5:00 u jutro, 8:00 prije podne, 1:00 poslije podne 8:30 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima 5:30 poslije podne, 10:00 u večer.

Odlazak iz Zagreba:

U 6:30 u jutro, 11:30 prije podne, 2:40 poslije podne, 7:00 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima u 2:10 poslije podne, 10:05 u večer.

Javna zahvala.

Prigodom naše ženidbe mnogi nas odlikovaše dokazima iskrene svoje ljubavi i prijateljskih osjećaja. Neki nas se sjetiše i krasnim darovima u oči našega vjenčanja. Svim tima, kao i vjenčanim našim svjedocima zahvaljujemo ovime od sveg srca.

Osobitu pak zahvalnost dugujemo obojica našim rođacima **Martinu i Josipu Poreden**, posjednicima u Samoboru. Oni su mene, Anku Regović, imali u svojoj kući punih 9 godina, pa kako sam ostala zarana bez majke, bijaše mi gdja. Poreden prava zamjenica materinje skrbi i nježne ljubavi. Supruzi Poreden spremili su me k mome vjenčanju načinom, kako to mogu učiniti samo roditelji svome rođenom djetetu. Neka im bude za ova njihova dobročinstva izražena naša najdublja i najtrajnija blagodarnost. Dobri im Bog neka sve to stostruko naplati!

Supruzi Josip i Anka Regović.

POZIV.

Umoljavam uljudno sve one članove i članice „Narodne pomoćnice“ u Samoboru i izvan Samobora i svakoga onoga, koji imade u rukama Prospekt „Narodne pomoćnice“ od godine 1902.—1904. da mi takov na upravu ovoga lista pošalje, jer se radi o važnoj stvari i interesu samih članova. Nagrada 5 K za najprije priposlani (stigli) prospekt.

Član „Narodne pomoćnice“.

Skladište svih vatrogasnih sprava i gospodarskih potrepština

Podružnica **R. A. SMEKAL** Podružnica

ZAGREB, Frankopanska ulica br. 9.

Najnovije!

„PATENT SMEKAL“

Štrcaljke sa ravnotezom najnovijeg sustava za prijenos umanjene radne snage od 40%, koje s desne i s lijeve strane vodu sišu i dižu, te okretanje nepotrebno.

Sustav odlikovan 1903. sa prvom počasnom diplomom i zlatnom kolajnom.

Javna zahvala.

Svim onima, koji su nam prigodom smrti naše majke, babe, punice i rodjake

Viktorije Cella

izrazili saučešće, kao i svima, koji su neprežaljenu pokojnicu sproveli do hladna groba i time nam ublažili boli, budi ovime izrečena naša najtoplija blagodarnost.

Tugujuća rodbina.

Vlastito je iskustvo najbolja preporuka, stoga ne vjerujte već kupujte i uvjerit ćete se, da je za pranje rublja

Jastrebarski sapunji prašak

nenatkriljivo i najbolje sredstvo, što se dosele kao slično upotrebljavalo. Priznanice stoje na uvid, a dobije se u svim boljim trgovinama.

Tvorica kemičko-tehničkih proizvoda u Jastrebarskom.

Po visokoj kr. zom. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna alkaličkomuriatična litijeva kiselica. Nagradjena sa 15 zlatnih kolajna.

Najbolje stočno piće. Ljekovita voda.

Glavovito sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti alozima i reumi, kod želučnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bregu, mjehura, kamena, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokuzano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice,

ZAGREB, Bica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirođija, restoracijama i gostionicama.



„Indra Tea“

uzimam najradje,

jer je

najbolji čaj!

Dobije se u ljekarni.